Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

11. rujna 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zajednička vanjska i sigurnosna politika – Uredba (EU) br. 269/2014 – Mjere ograničavanja poduzete s obzirom na stanje u Ukrajini – Članak 2. – Zamrzavanje sredstava i gospodarskih izvora – Odstupanja – Članak 4. stavak 1. točke (a), (b) i (d) – Oslobađanje određenih sredstava za posebne troškove – Plaćanje pristojbe za upis tužbe i paušalnog doprinosa za podnošenje tužbe za poništenje odluke o provedbi te uredbe – Uključenost”

U predmetu C-384/24,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Raad van State (Državno vijeće, Belgija), odlukom od 21. svibnja 2024., koju je Sud zaprimio 29. svibnja 2024., u postupku

Russisch-Kirgizisch Ontwikkelingsfonds

protiv

Belgische Staat,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: D. Gratsias (izvjestitelj), predsjednik vijeća, E. Regan i B. Smulders, suci,

nezavisni odvjetnik: R. Norkus,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za belgijsku vladu, C. Pochet, L. Van den Broeck i M. Van Regemorter, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, M. Carpus-Carcea, L. Haasbeek i L. Puccio, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: nizozemski

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2., članka 4. stavka 1. točaka (b) i (d) i članka 9. Uredbe Vijeća (EU) br. 269/2014 od 17. ožujka 2014. o mjerama ograničavanja u odnosu na djelovanja koja podrivaju ili ugrožavaju teritorijalnu cjelovitost, suverenost i neovisnost Ukrajine (SL 2014., L 78, str. 6.), kako je izmijenjena Provedbenom uredbom Vijeća (EU) 2022/1985 od 20. listopada 2022. (SL 2022., L 272I, str. 1.) (u daljnjem tekstu: Uredba 269/2014), članka 19. stavka 1. UEU-a, članka 57. prvog stavka UFEU-a i članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Russisch-Kirgizisch Ontwikkelingsfondsa (Rusko-kirgiski razvojni fond, u daljnjem tekstu: FDRK) i Belgische Staata (Belgijska Država), kojeg zastupa ministar financija, u vezi s odbijanjem glavnog upravitelja Riznice Savezne javne službe za financije da prihvati njegov zahtjev za odobrenje prijenosa sredstava na jedan od njegovih računa na temelju članaka 6. i 6.b Uredbe 269/2014.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 U uvodnoj izjavi 6. Uredbe 269/2014 navodi se:

„Ovom Uredbom poštuju se temeljna prava i načela posebno priznata [Poveljom], a osobito pravo na učinkovit pravni lijek i na pravično suđenje te pravo na zaštitu osobnih podataka. Ova bi se Uredba trebala primjenjivati u skladu s navedenim pravima.”

4 Člankom 1. te uredbe predviđa se:

„Za potrebe ove Uredbe, primjenjuju se sljedeće definicije:

[…]

(f) ‚zamrzavanje sredstava’ znači sprečavanje svakog premještaja, prijenosa, izmjene ili upotrebe sredstava, pristupa sredstvima ili poslovanja sa sredstvima na bilo koji način koji bi za posljedicu imao bilo kakvu promjenu njihova opsega, iznosa, lokacije, vlasništva, posjedovanja, karaktera, odredišta ili drugu promjenu kojom bi se omogućila uporaba sredstava, uključujući upravljanje portfeljem;

[…]”

5 Člankom 2. navedene uredbe određuje se:

„1. Zamrzavaju se sva sredstva i gospodarski izvori koji pripadaju, u vlasništvu su, u posjedu ili pod kontrolom bilo koje fizičke ili pravne osobe, subjekta ili tijela, ili fizičke ili pravne osobe, subjekta ili tijela koji su povezani s njima, kako je navedeno u Prilogu I.

2. Nikakva sredstva ili gospodarski izvori ne stavljaju se na raspolaganje, izravno ili neizravno, u ili za korist fizičke ili pravne osobe, subjekta ili tijela, ili fizičke ili pravne osobe, subjekta ili tijela povezanih s njima, kako je navedeno u Prilogu I.”

6 Članak 4. stavak 1. navedene uredbe glasi kako slijedi:

„1. Odstupajući od članka 2., nadležna tijela država članica mogu odobriti oslobađanje određenih zamrznutih sredstava ili gospodarskih izvora odnosno stavljanje na raspolaganje određenih sredstava ili gospodarskih izvora pod uvjetima koje smatraju primjerenima i nakon što utvrde da su sredstva ili gospodarski izvori:

(a) potrebni za zadovoljenje osnovnih potreba fizičkih ili pravnih osoba, subjekata ili tijela navedenih u Prilogu I. te uzdržavanih članova obitelji tih fizičkih osoba, uključujući plaćanja za hranu, stanarinu ili otplatu hipoteke, lijekove i liječenje, poreze, premije osiguranja i komunalne naknade;

(b) namijenjeni isključivo plaćanju opravdanih honorara i nadoknadi troškova povezanih s pružanjem pravnih usluga;

(c) namijenjeni isključivo plaćanju pristojbi ili davanja za usluge rutinskog čuvanja ili upravljanja zamrznutim sredstvima ili gospodarskim izvorima; ili

(d) potrebni za izvanredne troškove, pod uvjetom da je nadležno tijelo priopćilo razloge na temelju kojih smatra da treba izdati posebno odobrenje nadležnim tijelima drugih država članica i Komisiji najmanje dva tjedna prije odobrenja; ili

(e) namijenjeni za uplatu na račun koji pripada diplomatskoj misiji, konzularnom uredu ili međunarodnoj organizaciji, koji uživaju imunitet u skladu s međunarodnim pravom, ili koji posjeduje diplomatska misija, konzularni ured ili međunarodna organizacija, koji uživaju imunitet u skladu s međunarodnim pravom, odnosno za isplatu s takvog računa, u mjeri u kojoj su takva plaćanja namijenjena za službene potrebe diplomatske misije, konzularnog ureda ili međunarodne organizacije.”

7 Člancima 6. i 6.b Uredbe 269/2014 predviđa se, odstupajući od njezina članka 2., oslobađanje određenih zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora ili njihovo stavljanje na raspolaganje u posebnim slučajevima koji se u njima navode.

8 U skladu s člankom 9. stavkom 1. te uredbe:

„Zabranjuje se svjesno i namjerno sudjelovanje u djelatnostima čiji je cilj ili učinak izbjegavanje mjera iz članka 2.”

Belgijsko pravo

Zakon o uspostavi proračunskog fonda za dodatnu pravnu pomoć

9 Člankom 4. stavkom 4. wet tot oprichting van een Begrotingsfonds voor de Juridische tweedelijnsbijstand (Zakon od 19. ožujka 2017. o uspostavi proračunskog fonda za dodatnu pravnu pomoć) od 19. ožujka 2017. (*Belgisch Staatsblad*, 31. ožujka 2017., str. 46565.) određuje se:

„Pred Državnim vijećem plaća se doprinos fondu […] za svaku tužbu kojom se podnosi zahtjev za naknadu neimovinske ili imovinske štete, tužbu za poništenje, žalbu u kasacijskom postupku, zahtjev

za reparaciju, upravnu privremenu pravnu zaštitu, prigovor, prigovor treće osobe ili prijedlog za ponavljanje postupka.

[…]

Pred Državnim vijećem i Vijećem za sporove u vezi sa strancima, stranka koja prima dodatnu pravnu pomoć ili pravnu pomoć nije dužna platiti doprinos fondu.

[…]”

Poslovnik Državnog vijeća

10 Članak 66. prvi stavak besluita van de Regent tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Uredba Regenta o utvrđivanju postupka pred Odjelom za upravne sporove Državnog vijeća) od 23. kolovoza 1948. (*Belgisch Staatsblad*, 23. kolovoza 1948., str. 6821.), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Poslovnik Državnog vijeća), predviđa:

„Troškovi obuhvaćaju:

1° pristojbe iz članka 70.;

[…]

6° doprinos iz članka 4. stavka 4. Zakona od 19. ožujka 2017. o uspostavi proračunskog fonda za dodatnu pravnu pomoć.”

11 Članak 70. Poslovnika Državnog vijeća, u stavku 1. propisuje:

„Pristojba u iznosu od 200 eura plaća se na:

[…]

2° Tužbe kojima se pokreće postupak za poništenje akata i uredbi […]

[…]”

12 Članak 71. tog poslovnika glasi:

„Pristojbe iz članka 70. i doprinos iz članka 66. točke 6° plaćaju se prijenosom ili uplatom na financijski račun nadležne službe Savezne javne službe za financije.

Čim se duguje pristojba i doprinos iz članka 66. točke 6°, glavni tajnik šalje dužniku formular za prijenos sa strukturiranom obaviješću koja omogućuje da se plaćanje koje treba izvršiti poveže s postupovnim aktom na koji se odnosi.

[…]

Ako na račun iz stavka 1. nisu prebačena sredstva u roku od 30 dana od primitka formulara za prijenos, glavni tajnik, na zahtjev naznačenog člana državnog odvjetništva, obavješćuje dotičnu stranku da će se podneseni zahtjev ili tužba, ovisno o slučaju, smatrati nepodnesenim ili ukloniti iz popisa predmeta, osim ako dotična stranka ne zatraži da je se sasluša u roku od 15 dana.

[…]

Ako dotična stranka zatraži saslušanje, predsjednik ili državni savjetnik kojeg je on imenovao poziva stranke da se pojave u kratkom roku. U tom pogledu, zahtjev za saslušanje dostavlja se protivnoj stranci i, ovisno o slučaju, stranci koja je intervenirala u postupku.

Nakon što sasluša mišljenje stranaka i naznačenog člana državnog odvjetništva, vijeće donosi odluku bez odgode i odlučuje o tome da se podneseni zahtjev ili tužba ne smatraju podnesenima ili da ih se ukloni iz popisa predmeta, osim ako se utvrdi postojanje više sile ili neotklonjiva pogreška.”

13 Prema sudskoj praksi Grondwettelijk Hofa (Ustavni sud, Belgija), pristojba predviđena člankom 70. Poslovnika Državnog vijeća (u daljnjem tekstu: pristojba za upis tužbe) i paušalni doprinos u proračunski fond za dodatnu pravnu pomoć iz članka 66. stavka 6. tog poslovnika (u daljnjem tekstu: paušalni doprinos), predstavljaju poreze u smislu Ustava.

Glavni postupak i prethodna pitanja

14 FDRK je subjekt čija su sredstva deponirana kod društva Euroclear Bank NV zamrznuta na temelju članka 2. Uredbe 269/2014. Naime, kao što to proizlazi iz odluke glavnog upravitelja Riznice Savezne javne službe za financije od 26. siječnja 2023., koja je predmet glavnog postupka, od pet članova Vijeća FDRK-a, najvišeg tijela za donošenje odluka tog subjekta, dvoje su bili članovi ruske vlade, a treći je bio član VEB.RF, institucije za financijski razvoj uvrštene, kao subjekt, na popis iz Priloga I. toj uredbi.

15 FDRK je glavnoj upravi Riznice podnio tri uzastopna zahtjeva da se Euroclear Banku odobri prijenos sredstava u iznosu od 162 945 017,64 američkih dolara (USD) na jedan od njegovih računa. Konkretnije, u trećem od tih zahtjeva, podnesenom 4. siječnja 2023., na temelju članaka 6. i 6.b navedene uredbe, on izražava želju da ta bankovna institucija bude ovlaštena, s jedne strane, provesti taj prijenos sredstava i, s druge strane, osloboditi gotovinu i navedene vrijednosne papire u okviru njihove prodaje do visine tog iznosa isplatom prihoda na jedan od njegovih računa.

16 Odlukom od 26. siječnja 2023. glavni upravitelj Riznice Savezne javne službe za financije odbio je te zahtjeve. U tom je pogledu utvrdio da su, prema posljednjim informacijama kojima raspolaže, tri fizičke osobe navedene u točki 14. ove presude članovi FDRK-ova najvišeg tijela za donošenje odluka i da imaju pravo na njega izvršavati prevladavajući utjecaj. Iz toga je zaključio da njegova financijska sredstva kod Euroclear Banka trebaju ostati zamrznuta sve dok FDRK ne dokaže da nije pod *de facto* kontrolom osobe ili subjekta na koji se odnosi zamrzavanje financijskih sredstava.

17 FDRK je 6. travnja 2023. podnio tužbu protiv te odluke Raadu van State (Državno vijeće, Belgija), sudu koji je uputio zahtjev. Rok za plaćanje pristojbe za upis tužbe i paušalnog doprinosa, koji se duguju na ime podnošenja te tužbe, u ukupnom iznosu od 224 eura, bio je 14. kolovoza 2023. Međutim, FDRK je taj iznos uplatio na navedeni račun tek 1. rujna 2023.

18 Sud koji je uputio zahtjev dostavio je 14. rujna 2023. FDRK-u obavijest iz članka 71. četvrtog stavka Poslovnika Državnog vijeća. FDRK je zatražio da bude saslušan, u skladu s tom odredbom. Stranke su pozvane na raspravu koja je održana 28. veljače 2024.

19 U svojem zahtjevu, kao prvo, FDRK je tvrdio da nije mogao pravodobno platiti pristojbu za upis tužbe i paušalni doprinos zbog zamrzavanja njegovih financijskih sredstava u Euroclear Banku, koje proizlazi iz odluke navedene u točki 16. ove presude, donesene na temelju članka 2. Uredbe 269/2014. Kao drugo, FDRK smatra da je primjena sankcije zbog takvog neplaćanja u roku, predviđene člankom 71. četvrtim do sedmim stavkom Poslovnika Državnog vijeća, odnosno činjenica da se njegova tužba neće smatrati podnesenom ili će biti uklonjena iz popisa predmeta, očito nerazumna i neproporcionalno ograničava njegovo pravo na pristup pravosuđu. U tom pogledu ističe da se obratio sudu koji je uputio zahtjev upravo zato što smatra pogrešnom odluku kojom mu zamrzavanje njegovih financijskih sredstava nije ukinuto. Kao treće, zaključuje da ta situacija predstavlja višu silu i da se zbog toga ta sankcija ne može primijeniti.

20 Prilikom ispitivanja predmeta sud koji je uputio zahtjev pozvao je stranke da se na raspravi očituju o sljedećim pitanjima:

„1° (Pitanje 1.) (ne)postojanje mogućnosti da se na temelju [Uredbe 269/2014] zahtijeva (i ishodi) odobrenje za oslobađanje određenih zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora odnosno za stavljanje na raspolaganje određenih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora tužitelju, ako su predmetna financijska sredstva ili gospodarski izvori namijenjeni isključivo podmirivanju, kao u ovom slučaju, pristojbe za upis tužbe (vidjeti osobito članak 4. stavak 1. točku (b) navedene uredbe, kao i sve druge odredbe (te ili neke druge uredbe) koje bi stranke prema potrebi mogle navesti) i,

– potpitanje A: ako se smatra da ta mogućnost postoji, pitanje je li tužitelj od ‚nadležnog tijela' (pravodobno) zatražio takvo odobrenje – s obzirom na to da u ovom slučaju valja uputiti na smjernicu 80. ‚Najbolje prakse [Europske unije] za učinkovitu provedbu mjera ograničavanja' (br. 10572/22 od 27. lipnja 2022. Glavnog tajništva Vijeća [Europske unije]) – kako bi odgovorio na to pitanje i, u slučaju potvrdnog odgovora, kako ‚nadležno tijelo' treba postupiti s tim zahtjevom. Odgovor mora biti potkrijepljen dokumentima.

2° (Pitanje 2.) (ne)postojanje mogućnosti da tužitelj dobije pravnu pomoć predviđenu člankom 78. i sljedećim člancima Općeg poslovnika [Državnog vijeća] u pogledu pristojbe za upis tužbe."

21 U odgovoru na ta pitanja FDRK je naveo da članak 4. stavak 1. točka (b) Uredbe 269/2014 nije primjenjiv u ovom slučaju. U prilog toj tvrdnji ističe, s jedne strane, da su pristojba za upis tužbe i paušalni doprinos porezi koje naplaćuju tijela javne vlasti. S druge strane, tvrdi da sud koji je uputio zahtjev nije pružatelj usluga, s obzirom na definiciju pojma „usluge" predviđenu u članku 57. UFEU-a. Konkretno, taj sud ne obavlja gospodarsku djelatnost poput onih iz tog članka. Pristojba za upis tužbe i paušalni doprinos stoga nisu troškovi nastali za pravne usluge. FDRK iz toga zaključuje da mu taj članak 4. stavak 1. točka (b) ne omogućuje da traži niti da dobije odobrenje za oslobađanje određenih zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora. Osim toga, dodaje da rok za postupanje po zahtjevima za oslobađanje na temelju Uredbe 269/2014 iznosi nekoliko mjeseci, tako da bi odluka o takvom zahtjevu u svakom slučaju bila donesena prekasno. Na toj osnovi ostaje pri svojoj argumentaciji prema kojoj u ovom slučaju postoji viša sila koja sprečava primjenu sankcije predviđene u članku 71. stavcima 4. do 7. Poslovnika Državnog vijeća.

22 Suprotno tomu, tuženik iz glavnog postupka tvrdi da članak 4. stavak 1. točka (b) Uredbe br. 269/2014 ovlašćuje FDRK da zahtijeva i ishodi oslobađanje ili stavljanje na raspolaganje sredstava ili gospodarskih izvora, pod uvjetom da su ona namijenjena isključivo za plaćanje pristojbe za upis tužbe. No, FDRK nije podnio takav zahtjev, tako da u ovom slučaju ne postoji viša sila ili neotklonjiva pogreška u smislu članka 71. sedmog stavka Poslovnika Državnog vijeća.

23 Suprotno tomu, te se stranke slažu da FDRK-u nije dostupna pravna pomoć predviđena u članku 78. i sljedećim člancima Poslovnika Državnog vijeća.

24 S obzirom na prethodno navedeno, sud koji je uputio zahtjev utvrđuje da postoji nesigurnost u pogledu pitanja treba li članak 4. stavak 1. točku (b) Uredbe 269/2014 tumačiti na način da isključuje mogućnost da se pristojba za upis tužbe i paušalni doprinos, koji se moraju platiti za podnošenje tužbe pred njim protiv nacionalne mjere kojom se provodi Uredba 269/2014, mogu smatrati „troškovima povezanima s pružanjem pravnih usluga”, u smislu te odredbe.

25 Konkretnije, pita se je li moguće tumačenje navedene odredbe različito od onoga koje zagovara FDRK, na način da pojam „pravne usluge” ne isključuje pružanje pravnih usluga za pomaganje ili zastupanje sankcionirane pravne osobe, kao što je FDRK, u okviru tužbe podnesene nacionalnom sudu ili u vezi s tužbom podnesenom nacionalnom sudu protiv nacionalne mjere kojom se provodi Uredba 269/2014 i je li, u okviru tog tumačenja, isključeno da se pristojba za upis tužbe i paušalni doprinos, čije je plaćanje nužno za zadržavanje na snazi te tužbe, smatraju „troškovima povezanima s pružanjem pravnih usluga”, za koje bi se moglo odobriti oslobađanje.

26 Usto, sud koji je uputio zahtjev navodi da, prema potrebi, valja uzeti u obzir temeljno pravo na pristup pravosuđu, kako je zajamčeno člankom 47. Povelje i na koje se podsjeća u uvodnoj izjavi 6. Uredbe 269/2014, neovisno o obvezi država članica iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a da osiguraju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije. Također ističe da, prema mišljenju FDRK-a, treba uzeti u obzir i članak 57. UFEU-a.

27 Naposljetku, ističe da tuženik iz glavnog postupka također upućuje na mogućnost, predviđenu člankom 4. stavkom 1. točkom (d) Uredbe 269/2014, da se određena zamrznuta financijska sredstva ili gospodarski izvori oslobode ako su „potrebni za izvanredne troškove”. Smatra da je pravilno tumačenje potonjeg izraza također relevantno za ovaj spor jer se postavlja pitanje jesu li njime obuhvaćeni pristojba za upis tužbe i paušalni doprinos.

28 U tim je okolnostima Raad van State (Državno vijeće) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 4. stavak 1. točku (b) [Uredbe 269/2014], eventualno u vezi s [njezinim] člancima 2. i 9. te s pojmom ‚usluge’ definiranom u članku 57. prvom stavku Ugovora o funkcioniranju Europske unije, temeljnim pravom pristupa pravosuđu zajamčenim člankom 47. [Povelje] i obvezom država članica iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka Ugovora o Europskoj uniji da osiguraju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije, tumačiti na način da pristojba za upis i doprinos za proračunski fond, koji se naplaćuju tužitelju u skladu s nacionalnim pravom i koje u skladu s tim pravom treba smatrati porezima koje treba platiti prilikom podnošenja tužbe protiv nacionalne mjere za provedbu Uredbe (EU) br. 269/2014 nacionalnom sudu, nisu obuhvaćeni područjem primjene ‚troškova povezanih s pružanjem

pravnih usluga’ iz navedene odredbe Uredbe, tako da nadležna tijela ne mogu odobriti oslobađanje određenih sredstava ili gospodarskih izvora radi plaćanja te pristojbe za upis i tog doprinosa povodom tužbe protiv nacionalne mjere za provedbu [Uredbe 269/2014]?

2. Treba li članak 4. stavak 1. točku (d) [Uredbe 269/2014], eventualno u vezi s [njezinim] člancima 2. i 9., temeljnim pravom pristupa pravosuđu zajamčenim člankom 47. [Povelje] te obvezom država članica iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka Ugovora o Europskoj uniji da osiguraju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije, tumačiti na način da pristojba za upis i doprinos za proračunski fond, koji se naplaćuju tužitelju u skladu s nacionalnim pravom i koje u skladu s tim pravom treba smatrati porezima koje treba platiti prilikom podnošenja tužbe protiv nacionalne mjere za provedbu Uredbe (EU) br. 269/2014 nacionalnom sudu, nisu obuhvaćeni područjem primjene teksta ‚potrebni za izvanredne troškove’ iz navedene odredbe Uredbe, tako da nadležna tijela ne mogu odobriti oslobađanje određenih sredstava ili gospodarskih izvora radi plaćanja te pristojbe za upis i tog doprinosa povodom tužbe protiv nacionalne mjere za provedbu [Uredbe 269/2014]?”

O prethodnim pitanjima

29 Uvodno valja podsjetiti na to da je prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda predviđenog člankom 267. UFEU-a, dužnost Suda da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji mu omogućuje rješavanje spora koji se pred njim vodi. U tom smislu Sud mora, ako je to potrebno, preoblikovati postavljena pitanja. Osim toga, Sud može uzeti u obzir pravila prava Unije na koja se nacionalni sud nije pozvao u svojim pitanjima (presuda od 5. prosinca 2019., Centraal Justitieel Incassobureau (Priznavanje i izvršenje novčanih kazni), C-671/18, EU:C:2019:1054, t. 26. i navedena sudska praksa).

30 U ovom se slučaju, s jedne strane, postavljena pitanja u biti odnose na mogućnost država članica da na temelju članka 4. Uredbe 269/2014 i odstupajući od njezina članka 2. odobre oslobađanje zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora na temelju potonjeg članka ili njihovo stavljanje na raspolaganje, ako njihovo nacionalno pravo predviđa plaćanje pristojbe za upis tužbe i paušalnog doprinosa za podnošenje tužbe za poništenje. Slijedom toga, ta pitanja ne zahtijevaju tumačenje članka 9. te uredbe, koji se odnosi na zabranu svjesnog i namjernog sudjelovanja u aktivnostima čiji je cilj ili učinak zaobilaženje mjera iz članka 2. navedene uredbe.

31 S druge strane, u tim se pitanjima sud koji je uputio zahtjev poziva na činjenicu da, na temelju tog nacionalnog prava, pristojbu za upis tužbe i paušalni doprinos treba kvalificirati kao „poreze” koje ubiru tijela javne vlasti, na koju se kvalifikaciju poziva FDRK u okviru glavnog postupka. No, člankom 4. stavkom 1. točkom (a) Uredbe 269/2014 predviđa se oslobađanje zamrznutih financijskih sredstava ili njihovo stavljanje na raspolaganje radi plaćanja, među ostalim, poreza. S obzirom na to, iako navedeni sud svojim pitanjima ne traži konkretno tumačenje te odredbe, valja smatrati da je ona relevantna za odgovor na ta pitanja.

32 Slijedom toga, valja smatrati da svojim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. stavak 1. točke (a), (b) i (d) Uredbe 269/2014, u vezi s njezinim člankom 2., člankom 47. Povelje i člankom 57. prvim stavkom UFEU-a, tumačiti na način da uključuje oslobađanje određenih zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora ili

njihovo stavljanje na raspolaganje u svrhu plaćanja pristojbe za upis tužbe i paušalnog doprinosa koji se moraju platiti, na temelju nacionalnog prava, prilikom podnošenja pravnog sredstva protiv nacionalne mjere kojom se provodi navedena uredba.

33 U skladu s člankom 4. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 269/2014, nadležna tijela država članica mogu odobriti oslobađanje određenih zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora odnosno stavljanje na raspolaganje određenih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora, pod uvjetima koje smatraju primjerenima i nakon što utvrde da su ta financijska sredstva ili gospodarski izvori namijenjeni isključivo plaćanju opravdanih honorara i nadoknadi troškova povezanih s pružanjem pravnih usluga.

34 U tom se pogledu može istaknuti da, kao što su to istaknule belgijska vlada i Komisija, određene jezične verzije navedene odredbe, kao što su, među ostalim, njezine verzije na engleskom i nizozemskom jeziku, ne spominju – poput verzije na francuskom jeziku - „troškove nastale kako bi se osigurale usluge pravnika”, već „troškove povezane s pružanjem pravnih usluga”.

35 Iz toga slijedi da, iako se čini da se tekst navedene odredbe u verziji na francuskom jeziku odnosi samo na troškove pružanja pravnih usluga, njezin tekst u drugim jezičnim verzijama uključuje i troškove povezane s takvim pružanjem.

36 Međutim, prema sudskoj praksi, odredbe prava Unije treba tumačiti i primjenjivati ujednačeno uzimajući u obzir verzije sastavljene na svim jezicima Unije, a u slučaju neslaganja između tih različitih verzija predmetnu odredbu treba tumačiti s obzirom na opću strukturu i cilj propisa kojeg je ona dio (presuda od 17. siječnja 2023., Španjolska/Komisija, C-632/20 P, EU:C:2023:28, t. 42. i navedena sudska praksa).

37 U ovom slučaju valja istaknuti da odredbe članka 4. stavka 1. Uredbe 269/2014 treba tumačiti s obzirom na njezinu uvodnu izjavu 6., u kojoj se pojašnjava, među ostalim, da se navedena uredba mora primjenjivati u skladu s temeljnim pravima i načelima priznatima Poveljom, a osobito s pravima na učinkovit pravni lijek i na pravično suđenje.

38 U tom pogledu, Sud je već presudio, u usporedivom kontekstu Uredbe Vijeća (EZ) br. 765/2006 od 18. svibnja 2006. o mjerama ograničavanja protiv predsjednika Lukašenka i određenih dužnosnika Bjelarusa (SL 2006., L 134, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 18., svezak 9., str. 48.), kako je izmijenjena Provedbenom uredbom Vijeća (EU) br. 84/2011 od 31. siječnja 2011. (SL 2011., L 28, str. 17.) i Uredbom Vijeća (EU) br. 588/2011 od 20. lipnja 2011. (SL 2011., L 161, str. 1.), da prilikom odlučivanja o zahtjevu za oslobađanje zamrznutih sredstava, u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 765/2006, nadležno nacionalno tijelo provodi pravo Unije. Iz toga slijedi da je – u skladu s njezinim člankom 51. stavkom 1. – ono dužno poštovati Povelju (presuda od 12. lipnja 2014., Peftiev, C-314/13, EU:C:2014:1645, t. 24.).

39 U tom pogledu valja naglasiti da je cilj razloga za oslobađanje zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora iz članka 4. stavka 1. točke (b) Uredbe 269/2014, neovisno o jezičnoj verziji te odredbe na koju se upućuje, olakšati pristup osobama i subjektima čija je imovina zamrznuta pravnim uslugama kako bi osigurali obranu svojih interesa. Navedenu odredbu stoga treba tumačiti u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz članka 47. Povelje, na način da zamrzavanje te imovine ne može imati za posljedicu uskraćivanje tim osobama učinkovitog pristupa pravosuđu (vidjeti, u tom smislu, presudu od 12. lipnja 2014., Peftiev, C-314/13, EU:C:2014:1645, t. 25. i 26.).

40 Konkretnije, može se podsjetiti na to da, u skladu s člankom 47. drugim stavkom drugom rečenicom Povelje, svatko ima mogućnost biti savjetovan, branjen i zastupan.

41 Stoga članak 4. stavak 1. točku (b) Uredbe 269/2014 treba tumačiti s obzirom na tu odredbu Povelje, na način da, pozivajući se u cijelosti na „plaćanje opravdanih honorara i nadoknadu troškova povezanih s pružanjem pravnih usluga”, on može uključivati sve troškove koji su nastali kako bi se osobi, subjektu ili tijelu čija je imovina zamrznuta omogućilo da osiguraju svoje zastupanje pred sudom.

42 S obzirom na navedeno, plaćanje pristojbe za upis tužbe i paušalnog doprinosa prilikom podnošenja pravnog sredstva ne može se smatrati troškom koji je nastao kako bi se osobi, subjektu ili tijelu omogućilo da budu zastupani pred sudom.

43 Naime, točno je da upućivanje na „plaćanje opravdanih honorara i nadoknadu troškova povezanih s pružanjem pravnih usluga” upućuje na to da izraz „nadoknada troškova povezanih s pružanjem pravnih usluga” obuhvaća troškove različite od honorara koje može snositi osoba, subjekt ili tijelo koje se – kako bi bilo zastupano pred sudovima – koristi uslugama odvjetnika ili drugog pravnog stručnjaka koji je za to ovlašten.

44 Međutim, plaćanje pristojbe za upis tužbe ili paušalnog doprinosa, poput onih na koje upućuje sud u svojim pitanjima, ne odgovara ni plaćanju honorara ni trošku nastalom radi pokrivanja troškova koji nisu honorari koji se mogu naplatiti osobi, subjektu ili tijelu koji se – kako bi bili zastupani pred sudovima – koriste uslugama odvjetnika ili drugog pravnog stručnjaka koji je za to ovlašten.

45 Naime, s jedne strane, Sud je presudio da se aktivnosti obuhvaćene pojmom „usluge pravnog savjetovanja” u smislu članka 5.n stavka 2. Uredbe Vijeća (EU) br. 833/2014 od 31. srpnja 2014. o mjerama ograničavanja s obzirom na djelovanja Rusije kojima se destabilizira stanje u Ukrajini (SL 2014., L 229, str. 1.), kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EU) 2022/1904 od 6. listopada 2022. (SL 2022., L 259 I, str. 3.) jasno razlikuju od onih koje mogu ispuniti tijela javne vlasti ili bilo koji drugi subjekt kojem je država povjerila izvršavanje zadaće od općeg interesa pod nadzorom tih tijela i koji je u tu svrhu imao određene obvezujuće ovlasti u odnosu na građane. Naime, zadaća tih javnih tijela nije pružanje usluga koje se sastoje od davanja mišljenja o pravnim pitanjima osobama radi promicanja ili obrane pojedinačnih interesa tih osoba (presuda od 5. rujna 2024., Jemerak, C-109/23, EU:C:2024:681, t. 41.).

46 S druge strane, kao što to proizlazi iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, postavljena pitanja odnose se na situaciju u kojoj takva pristojba za upis i takav paušalni doprinos nisu propisani nacionalnim pravom zbog činjenice da su se dotična osoba, subjekt ili tijelo koristili uslugama odvjetnika, nego zbog činjenice da su ta osoba, subjekt ili to tijelo podnijeli tužbu sudu o kojem je riječ. Stoga iz toga treba zaključiti da se u takvoj situaciji plaćanje te pristojbe i tog doprinosa mogu nametnuti tužitelju, neovisno o tome zastupa li ga odvjetnik ili drugi pravni stručnjak koji je za to ovlašten.

47 Suprotno tomu, valja istaknuti da članak 4. stavak 1. točka (a) Uredbe 269/2014 kao primjer za oslobađanje ili stavljanje na raspolaganje sredstava i gospodarskih izvora potrebnih za zadovoljenje „osnovnih potreba” osoba, subjekata ili tijela čija su financijska sredstva zamrznuta, izričito uključuje takvo oslobađanje ili stavljanje na raspolaganje radi „plaćanja” „poreza”.

48 U tom pogledu, s jedne strane, valja smatrati da upućivanje u toj odredbi na „plaćanje” „poreza” kao trošak „potreban za zadovoljenje osnovnih potreba” tih osoba, subjekata ili tijela treba, u nedostatku drugog pojašnjenja, tumačiti na način da se odnosi na plaćanje svakog obveznog doprinosa za financiranje javnih izdataka koje isti moraju platiti.

49 S druge strane, kad je riječ o izrazu „potrebni za zadovoljenje osnovnih potreba”, iz članka 4. stavka 1. točke (a) Uredbe 269/2014, valja istaknuti da ga, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 6. te uredbe, treba tumačiti na način da se odnosi, među ostalim, na troškove nužne kako bi se osiguralo poštovanje temeljnih prava navedenih osoba, subjekata ili tijela, uključujući prava na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje, zaštićenih člankom 47. Povelje.

50 Slijedom toga, pristojbu za upis tužbe i paušalni doprinos, poput onih na koje se odnose postavljena pitanja, koje takva osoba, subjekt ili tijelo moraju platiti kako bi podnijeli tužbu za poništenje protiv odluke kojom se provodi Uredba 269/2014 odbijanjem njihova zahtjeva za oslobađanje sredstava, treba smatrati „porezima” u smislu članka 4. stavka 1. točke (a) te uredbe, čije je plaćanje potrebno kako bi se zadovoljile njihove „osnovne potrebe” u smislu te odredbe.

51 To tumačenje nije dovedeno u pitanje činjenicom da se, u skladu s člankom 47. trećim stavkom Povelje, za osobe koje nemaju dostatna sredstva osigurava besplatna pravna pomoć, u mjeri u kojoj je takva pomoć potrebna za osiguravanje učinkovitog pristupa pravosuđu.

52 Naime, kada osoba, subjekt ili tijelo koji se nalaze na popisu iz Priloga I. Uredbi 269/2014 ili s njima povezana osoba ili subjekt moraju pokrenuti sudski postupak, čije zadržavanje na popisu predmeta kod suda pred kojim je pokrenut ovisi o plaćanju obveznog doprinosa, ne mogu se smatrati bez sredstava zbog zamrzavanja njihovih financijskih sredstava, nego, naprotiv, u tu svrhu moraju zahtijevati oslobađanje nekih od tih sredstava, ako su ispunjeni svi uvjeti iz članka 4. stavka 1. točke (a) te uredbe. Stoga se ta odredba sama po sebi protivi tomu da nadležno nacionalno tijelo može odbiti odobrenje za oslobađanje sredstava uz obrazloženje da osoba može koristiti besplatnu pravnu pomoć (vidjeti, po analogiji, presudu od 12. lipnja 2014., Peftiev, C-314/13, EU:C:2014:1645, t. 31.).

53 Što se tiče članka 4. stavka 1. točke (d) navedene uredbe, navedenu odredbu nije potrebno tumačiti, s obzirom na to da je u točki 50. ove presude utvrđeno da plaćanje pristojbe za upis tužbe i paušalnog doprinosa može biti obuhvaćeno područjem primjene članka 4. stavka 1. točke (a) iste uredbe.

54 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na upućena pitanja valja odgovoriti tako da članak 4. stavak 1. točku (a) Uredbe 269/2014, u vezi s člankom 47. Povelje, treba tumačiti na način da uključuje oslobađanje određenih zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora ili njihovo stavljanje na raspolaganje u svrhu plaćanja pristojbe za upis tužbe i paušalnog doprinosa koji se moraju platiti, na temelju nacionalnog prava, prilikom podnošenja pravnog sredstva protiv nacionalne mjere kojom se provodi ta uredba.

Troškovi

55 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

Članak 4. stavak 1. točku (a) Uredbe Vijeća (EU) br. 269/2014 od 17. ožujka 2014. o mjerama ograničavanja u odnosu na djelovanja koja podrivaju ili ugrožavaju teritorijalnu cjelovitost, suverenost i neovisnost Ukrajine, kako je izmijenjena Provedbenom uredbom Vijeća (EU) 2022/1985 od 20. listopada 2022., u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima,

treba tumačiti na način da:

uključuje oslobađanje određenih zamrznutih financijskih sredstava ili gospodarskih izvora ili njihovo stavljanje na raspolaganje u svrhu plaćanja pristojbe za upis tužbe i paušalnog doprinosa koji se moraju platiti, na temelju nacionalnog prava, prilikom podnošenja pravnog sredstva protiv nacionalne mjere kojom se provodi ta uredba.

Potpisi